

О.О. КУЛЕСОВ

Донецький інститут внутрішніх справ МВС України

УДК 35.078.1:351.746

ПРИМУС ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОЮ СЛУЖБОЮ МІЛІЦІЇ

Розглянуті деякі особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності органів внутрішніх справ в механізмі адміністративного примусу.

Адміністративна служба міліції в Україні виконує широке коло завдань та функцій щодо забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав і свобод, попередження і припинення правопорушень, охорони громадського порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху тощо. Для цього використовуються різні організаційні, технічні, виховні та інші засоби і заходи, серед яких особливе місце займають правові, зокрема, адміністративно-правові засоби. Найважливішими з них є заходи адміністративного примусу та припинення правопорушень. Адміністративна служба міліції наділена широкими повноваженнями щодо застосування адміністративно-примусових заходів усіх видів, одним з яких є заходи запобіжного характеру. Використання останніх сприяє профілактиці правопорушень, забезпеченню громадського порядку і громадської безпеки за різних надзвичайних обставин.

Практика застосування органами внутрішніх справ адміністративно-запобіжних заходів набула такого поширення, що чинне законодавство в регулюванні багатьох питань відстало від потреб їх діяльності. Разом із тим належне виконання адміністративною службою міліції та іншими органами внутрішніх справ своїх повноважень визначає стан правопорядку і законності в країні. Тому створення відповідної правової бази, вдосконалення законодавства, яке регулює їх діяльність, має першочергове значення для поліпшення правоохоронної діяльності адміністративної служби міліції.

Необхідність посилення боротьби з правопорушеннями в різних сферах народного господарства обумовлює актуальність і важливість глибокого і всебічного дослідження широкого кола питань, пов'язаних з діяльністю адміністративної служби міліції щодо застосування адміністративно-запобіжних заходів, їх місця в системі адміністративного примусу та припинення, значення, мети та видів запобіжних заходів, які використовуються адміністративною службою міліції, правових та фактичних підстав їх застосування. Детальна характеристика повнова-

жень адміністративної служби міліції по застосуванню окремих видів таких заходів, розробка аргументованих пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення діяльності органів внутрішніх справ в зазначеній сфері набули не тільки теоретичного, але й практичного значення. Вони необхідні для подальшого поліпшення законодавства, яке регулює правоохоронну діяльність органів внутрішніх справ, покращення підготовки кадрів для них, підвищення рівня правового виховання населення.

Проблеми сутності і класифікації, практичного використання та удосконалення заходів адміністративного примусу й адміністративного припинення привертала увагу багатьох вчених. Цим питанням присвячені роботи О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Бітяка, І.О. Галагана, А.О. Головка, А.Т. Комзюка, В.К. Шкарупи, О.М. Якуби та інших, в яких розкриваються поняття та зміст адміністративного примусу та припинення, їх особливості та система, узагальнюється практика використання адміністративно-примусових заходів, висловлюються рекомендації щодо удосконалення правового регулювання їх застосування. Разом із тим, деякі актуальні і важливі проблеми охорони правопорядку, використання з цієї метою заходів адміністративного примусу та припинення не одержали комплексного і системного висвітлення в адміністративно-правовій літературі. До того ж, і питання діяльності органів внутрішніх справ щодо застосування адміністративно-запобіжних заходів розглядалися лише побіжно, не аналізувалась діяльність адміністративної служби міліції щодо їх застосування [1, с.75].

Як уже було сказано, діяльність органів внутрішніх справ має чимало аспектів, оскільки забезпечує охорону громадського порядку і громадської безпеки, боротьбу зі злочинністю, іншими правопорушеннями, безпеку дорожнього руху. Органи внутрішніх справ займаються паспортизацією населення, охороною об'єктів різних форм власності, здійснюють дозвільну систему щодо придбання, зберігання, реалізації, перевезення зброї, боєпасу, вибухових речовин та інших матеріалів, контролюють

режим проживання іноземців та осіб без громадянства на території України, виконують ряд інших важливих завдань та функцій.

Серед останніх, в системі адміністративно-правових заходів переважають методи переконання та адміністративного примусу.

Методи переконання та примусу є універсальними методами державного управління і боротьби з правопорушеннями шляхом організуючого впливу держави (органу управління, посадової особи) на свідомість і поведінку людей. Використання методу переконання сприяє формуванню у людей правильної суспільно-корисної орієнтації, розумінню необхідності добровільного, активного виконання приписів, правил і норм, які функціонують у суспільстві. Сутність переконання полягає в тому, що воно є засобом впливу на свідомість суб'єктів суспільних відносин, а його зміст включає комплекс різноманітних конкретних заходів цього виховного впливу [2, с.211]. Саме переконання супроводжує заходи примусу, переплітається з ними, вирішуючи загальне завдання, що полягає у вихованні почуття обов'язку і відповідальності перед суспільством, трудовим колективом, сім'єю, державою [3, с.92-93].

Оцінюючи переконання як провідний метод державного управління, необхідно підкреслити, що він не виключає, а навпаки у необхідних випадках передбачає застосування примусу. Примус застосовується на базі переконання до тієї частини громадян, що порушують чинні норми та правила, і проявляється у притягненні винного у вчиненні правопорушення до того чи іншого виду юридичної відповідальності. Примус - це метод впливу держави на свідомість і поведінку осіб, що скоюють протиправні вчинки. Цей інститут проявляється у встановлених правовими нормами заходах моральної, майнової та фізичної особливостей, котрі мають на меті попередження правопорушень, виправлення та покарання правопорушників [4].

Правовий примус виявляється, перш за все, у різних формах відповідальності: кримінальній, майновій, дисциплінарній і адміністративній, яку несуть громадяни і посадові особи, що вчинили правопорушення, а також у застосуванні адміністративною службою міліції заходів примусового впливу щодо осіб, які добровільно не виконують вимоги правових норм. З цього випливає, що держава встановлює санкції залежно від того, норми якої галузі права порушуються. Від цього залежить і вид державного примусу.

Варто зазначити, що ряд авторів виключають можливість застосування заходів державного примусу не у прямому зв'язку із правопорушеннями. Поширене міркування про те, що застосування самого державного примусу припустимо лише у випадках протиправної поведінки і у зв'язку з такою поведінкою. Підкреслюється при цьому, що ніякими іншими міркуваннями використання заходів примусу обґрунтувати не можна. А щодо адміністративного примусу, то тут начебто єдиною підставою є адміні-

стративний проступок [5, с.144].

На нашу думку, зазначену концепцію навряд чи можна визнати досить обґрунтованою, переконливою. Уявляється, що тут необхідно враховувати той факт, що в деяких галузях права - конституційному, цивільному і особливо адміністративному - існують норми, якими передбачається можливість застосування примусу без будь-якого зв'язку з правопорушенням, тобто із винною поведінкою суб'єкта. Адже державно-примусові приписи, наприклад, в адміністративному праві складають значний обсяг, оскільки переслідують мету охорони правопорядку, забезпечення громадської, державної безпеки.

Державний примус, як категорія єдина за своєю суттю, не включає його певної диференціації. Різномірність суспільних відносин, що регулюються правом, а й відповідно посягань на ці відносини, вимагають застосування з метою їх охорони різноманітних видів державного примусового втручання, які відрізняються один від одного за своїм змістом, підставами і порядком реалізації, оскарження тощо. Самостійним різновидом державного примусу є примус адміністративний. Адміністративний примус застосовується органами виконавчої влади та їх уповноваженими представниками і лише в деяких випадках - судами (суддями), органами громадських об'єднань, але в усіх випадках за умов і у порядку, що встановлений нормами адміністративного права.

Адміністративний примус в цілому здійснює завдання охорони, розвитку і зміцнення нормальних управлінських відносин і викоренення правопорушень, усунення їх наслідків, які можуть завдати шкоди суспільним або державним інтересам. Він є правовим засобом захисту суспільних відносин від протиправних дій, відновлення правомірного стану, забезпечення можливості практичної охорони громадського порядку, а також покарання осіб, які скоїли адміністративні проступки.

Сказане дозволяє зробити висновок про те, що примус як засіб забезпечення і охорони правопорядку треба застосовувати адміністративною службою міліції тільки у якості передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу, щодо правозобов'язаних суб'єктів, які піддаються дії їх негативних наслідків морального, особистого, майнового, організаційного чи іншого характеру з метою покарання за вчинене правопорушення в інтересах припинення чи попередження протиправних дій, подолання їх шкідливих наслідків, а також з метою забезпечення громадської безпеки і охорони правопорядку.

Рекомендації, які сформульовані в цій роботі, можуть бути використані для поліпшення правотворчої діяльності різних державних органів, а також для удосконалення практичної діяльності адміністративної служби міліції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бітяк Ю.П., Зуй В.В. Адміністративне право України: Конспект лекцій. -Харків: Нац. юрид. акад. України, 1996. -158 с.

2. Забарний Г.Г., Каложний Р.А., Шкарупа В.К. Адміністративне право України: Навчальний посібник. -К., 2003.

3. Коваль Л.В. Адміністративне право України: Курс лекцій. -К.: Основи, 1994. -154 с.

4.Опришко В. Державно-правова реформа в Україні:

основні напрямки // Право України. -1998. -№ 1. -С.11-16.

5. Пахомов І. Адміністративна реформа: Як її розуміти? (Роздуми над книгою) // Право України. -2001. -№ 3. -С.144-145.

Надійшла до редколегії 01.12.2003

КУЛЕШОВ А.А. ПРИНУЖДЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ОБЕСПЕЧЕНИЯ И ОХРАНЫ ПРАВОПОРЯДКА АДМИНИСТРАТИВНОЙ СЛУЖБОЙ МИЛИЦИИ

Рассмотрены некоторые особенности административно-юрисдикционной деятельности органов внутренних дел в механизме административного принуждения.

KULESHOV A.A. COMPULSION AS MEANS OF MAINTENANCE AND PROTECTION OF THE LAW AND ORDER BY ADMINISTRATIVE SERVICE OF MILITIA

Some features administrative and jurisdiction activity of law-enforcement organs in the mechanism of administrative compulsion are considered.

V.V. LAZOR

канд. юрид. наук, доц.

Восточно-украинский национальный университет им. Владимира Даля

УДК 331.109

ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕВЕНЦИИ ТРУДОВЫХ СПОРОВ, ВОЗНИКАЮЩИХ ПРИ РАСТОРЖЕНИИ ТРУДОВОГО ДОГОВОРА ПО ИНИЦИАТИВЕ РАБОТНИКА

Исследуются причины возникновения трудовых споров при увольнении работника по собственному желанию, указываются недостатки действующего законодательства, регулирующего порядок расторжения трудового договора по инициативе работника; обосновываются конкретные правовые меры, направленные на превенцию возникновения трудовых споров при расторжении трудового договора по желанию работника, а также вносятся предложения по совершенствованию правового регулирования трудовых споров данной категории с целью их оперативного и объективного разрешения.

Важной правовой гарантией реализации гражданами Украины конституционного права на труд является предусмотренная законом возможность обращения работников в суд по вопросам прекращения трудового договора. От объективности и оперативности разрешения судами указанной категории трудовых споров во многом зависит эффективность обеспечения реализации принципа свободы труда в условиях рыночных отношений.

Отдельным вопросам правового регулирования трудовых споров, вытекающих из прекращения трудовых правоотношений, посвящены работы Е. Голованова, А. Комаренко, В. Руденко, Т. Маркиной, Е. Науменко и других. Однако правовая регламентация трудовых споров по вопросам прекращения трудового договора в силу особой практической значимости данной категории трудовых

разногласий и многогранности, возникающих при их рассмотрении проблем, нуждается в дальнейшем научном исследовании.

В частности, для обеспечения объективного и динамичного рассмотрения в суде трудовых споров в связи с расторжением трудового договора по инициативе работника, необходимо усовершенствовать правовой механизм увольнения по инициативе работника и предусмотреть превентивные меры возникновения трудовых споров по данному основанию. Исследование указанных проблем и является целью настоящей работы.

В соответствии со статьей 38 КЗоТ [1] работник может расторгнуть трудовой договор, заключенный на неопределенный срок, в любое время, предупредив работодателя об этом за две недели. При этом, часть вторая на-